
УДК 37+ 082

ББК 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: Warszawa, ul. Wyszogrodzka, 16
e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zł.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Wpływ badań naukowych. (28.04.2013 - 30.04.2013) - Bydgoszcz: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2013. - 52 str.
ISBN: 978-83-63620-99-8 (t.3/2)

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji 28.04.2013 - 30.04.2013 roku. Bydgoszcz.
Część 3/2 .

УДК 37+ 082

ББК 94

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora zakazany.

Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Obowiązkowa odniesienia do zbioru.

ISBN: 978-83-63620-99-8 (t.3/2)

"Diamond trading tour" ©

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

ТОМ #2

**СЕКЦЈА 13. PEDAGOGIKA.
(ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)**

1. Лукоянова Н.А.	5
ФОРМЫ И МЕТОДЫ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ	
2. Шевцов А.Н, Базылбаева А.А.	9
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРЕПОДАВАНИЯ МАТЕМАТИКЕ	
3. Шевцов А.Н.,Базылбаева А.А.	13
ПРОВЕДЕНИЕ ОТКРЫТОГО УРОКА ПО МАТЕМАТИКЕ С АКТИВНЫМ ИНТЕРАКТИВНЫМ НАПОЛНЕНИЕМ	
4. Ширкова Я. В., Адамович А.Є.	18
ПЕРЕВАГИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	
5. Телегей Н.В.	20
БАНКІВСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	
6. Данилюк С. С.	22
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ В АСПЕКТІ ВИВЧЕННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	
7. Бей І.Ю.	24
ПЕРСОНАЛІСТИЧНИЙ НАПРЯМ У НАУКОВИХ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
8. Максименко Н.Б.	27
РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	
9. Полубоярина І.І.	30
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ	

10. Ілюк С.В.	32
РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	
11. Кузьменко И.В.	35
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОМОЩЬ СЕМЬЯМ, ВОСПИТЫВАЮЩИМ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ	
12. Міщук Л.І.	39
ОПТИМІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
13. Гуренко О.И.	42
ПОЛИКУЛЬТУРНОЕ ПРОСТРАНСТВО ВУЗА КАК ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ СРЕДА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ	
14. Філоненко Л.В.	46
ПОКИНУТІ ДВІЧІ	
15. Сафонова Н.С., Смеречак Л. І.	49
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ НЕГАТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	



ПОД- СЕКЦИЯ 3. Инновации в области образования.



Старший преподаватель кафедры финансово-экономических дисциплин
Филиала ФГБОУ ВПО Тюменского государственного университета в г. Новый
Уренгой

ФОРМЫ И МЕТОДЫ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ

Реализация содержания математической подготовки осуществляется как через традиционные формы, общие для высшего образования, так и через формы, сложившиеся в некоторых успешных практиках высшего профессионального экономического образования. Выбор нетрадиционных форм организации образовательного процесса обусловлен попытками реализации сложного содержания, имеющего отношение к системе математических и одновременно экономических знаний. В связи с этим в технологию математической подготовки будущих экономистов должна быть включена индивидуальная, парная и групповая работа по решению расчетных задач и задач с профессионально-экономической составляющей [1], предполагающих как воспроизведение, так и поиск новых знаний и способов прикладной математической деятельности.

Подобные задачи, которые Г.В. Серая разделяет на аналитико-теоретические, практико-ориентированные, творческо-поисковые, интегративные, выступают основным средством развития пространственного воображения, алгоритмического стиля мышления, эвристического и творческого начала, способствуют формированию активной жизненной позиции у будущих экономистов, подготовке их к качественному и эффективному исполнению функциональных обязанностей в рамках предстоящей профессиональной деятельности [2]. Объединение задач в комплексы позволяет использовать их на различных этапах математической подготовки, при этом основным условием их эффективного применения должно стать соответствие уровня сложности задач уровню подготовки студентов.

Заметим, что большая часть специальных предметов, при усвоении которых используются математические знания, методы и модели, изучается на старших курсах. Поэтому используемые на начальных курсах задачи с профессионально-экономической составляющей должны основываться на доступном для студентов понятийном аппарате в области экономики.

Важным условием является согласованность системы расчетных задач и

задач с профессионально-экономической составляющей, предлагаемых для решения студентами в рамках программ по математике и фундаментальным и прикладным экономическим дисциплинам. Задачи с профессионально-экономической составляющей, как правило, имеют сложные математические способы решения, основанные на применении полученных ранее математических знаний. Исходя из этого, критериями согласованности задач должны стать: логика формирования экономико-математических знаний, умений и навыков, адекватность профилю направления, по которому обучаются будущие экономисты, а также максимально полное раскрытие в условиях профессионального образования возможностей математики в технологиях деятельности экономиста для осуществления дифференцированного подхода в обучении.

Механизм формирования профессиональных компетенций в ходе решения будущими экономистами задач с профессионально-экономической составляющей можно описать следующим образом. При их решении студентами осуществляется самостоятельный перенос математических знаний, умений и навыков в ситуацию реальной экономической деятельности. Тем самым у студентов развивается способность видеть новые возможности применения математических фактов для анализа и прогнозирования экономических процессов и явлений, формируются умения самостоятельно комбинировать известные и новые способы математической деятельности, что, в свою очередь, обеспечивает наиболее рациональное и эффективное решение профессионально-прикладных проблем. Таким образом, решение конкретной экономической задачи связано с актуализацией ранее полученных математических знаний, результатом чего выступает разработка модели решения одной из предлагаемых проблем для реальных экономических условий. Еще одним шагом выступает формирование у студентов умения осуществлять поиск альтернативных способов решения экономических задач на основе применения математических методов и технологий.

Комплексы расчетных задач и задач с профессионально-экономической составляющей включаются в содержание следующих форм организации математической подготовки:

1. Экономико-математический практикум.

По мнению Д.К. Афанасовой [3], экономико-математический практикум, выступая частью базовой математической дисциплины, обеспечивает развитие профессиональной направленности высшего экономического образования, придает математической подготовке практико-ориентированный характер.

2. Практикумы математического моделирования явлений и процессов социально-экономического характера, в том числе компьютерный.

Ценность подобных практикумов состоит в том, что они вооружают будущего экономиста эффективными приемами поиска, обработки и защиты экономической, социальной и управленческой информации с использованием математического инструментария [4].

3. Математические факультативы.

Включение в математическую подготовку факультативов обусловлено многообразием решаемых в ходе их усвоения задач, к числу которых Е.И. Семушина относит изучение современных математических методов, используемых в экономике,

демонстрацию возможностей применения математических методов для решения задач, имеющих экономическое содержание; повышение уровня математической подготовки, необходимого для овладения профессиональными дисциплинами, базирующихся на основе математики; овладение студентами основами современного математического аппарата применительно к экономической направленности; выработка у студентов умений составлять простейшие математические модели по экономической проблематике с использованием современного математического аппарата и др. [5, с. 92].

Используемые формы организации образовательного процесса реализуют на практике контекстный подход в математической подготовке, основы которого заложены в работах А.А. Вербицкого [6], В.А. Далингера [7] и др. Профессиональная направленность в предложенных организационных формах реализуется через структурирование содержания учебного материала и организацию его усвоения в таких формах и видах деятельности, которые соответствуют системной логике построения курса математики и моделируют познавательные и практические задачи учебно-профессиональной деятельности будущего экономиста.

Для активизации познавательных процессов применяется группа форм и методов проблемного обучения, основанного на активной познавательной деятельности студентов, состоящей в поиске и разрешении сложных проблемных ситуаций, требующих актуализации знаний, анализа, умения видеть за отдельными фактами математическое явление, закон. К таковым следует отнести проблемную лекцию, проблемный семинар, создание проблемных ситуаций в ходе практических занятий и т.д.

Математическая подготовка включает использование заданий, связанных со спецификой экономических дисциплин: анализ учебных экономических ситуаций, определение величин экономических показателей и динамики их изменений. Проблемные профессиональные ситуации, возникающие на рынке труда и в производстве, могут моделироваться с помощью деловых игр, что позволяет актуализировать математические знания, умения и навыки, значительно повысить заинтересованность студентов, их внимание.

Важной формой математической подготовки будущего экономиста выступает самообразование. Сам процесс профессиональной подготовки, организованный на основе деятельностного и компетентностного подходов, предусматривает изменение объема и качества самостоятельной работы студентов, усложнение образовательных задач и способов их решения.

Основными направлениями формирования опыта самообразовательной деятельности, на которых основывается и математическое самообразование, считаются: формирование потребности самостоятельно приобретать знания, умения как средства удовлетворения своих личных интересов и решения учебно-профессиональных проблем; усвоение обобщенных знаний и умений, необходимых для выполнения учебно-профессиональной деятельности; овладение современными методами и средствами использования информации (книги, автоматизированные и компьютерные комплексы; освоение умений рационально организовать (спланировать, реализовать, а затем оценивать и корректировать) траекторию своей учебно-профессиональной деятельности.

Отметим, что степень осознанности потребности самостоятельно обучаться математике у разных студентов не одинакова, поэтому особенно важно поддержание у них мотивов этой деятельности, стимулирование будущих экономистов к самообразованию. Побудительными мотивами развития самообразования выступают ответственность за собственную квалификацию, самостоятельность, организованность личности, самообразовательная активность. На примере ярких, творческих личностей можно показать студентам возможность самореализации в деятельности экономиста, основанной на глубоком знании и увлечении математикой, постоянном самообразовании и профессиональном развитии. Достижению этой цели способствует ряд мероприятий в системе воспитательной работы: серия бесед «Галерея», посвященная выдающимся ученым-экономистам и практикам-экономистам мира и России; встречи с творческими научными деятелями в области математики; участие студентов в научных конференциях в вузе и за его пределами.

Литература:

1. Шатрова, Ю.С. Математическая подготовка в профессиональном обучении менеджеров: автореф. дис. ...канд. пед. наук/ Ю.С. Шатрова. - Тольятти, 2006.
2. Серая, Г.В. Формирование профессионально-математической компетентности будущих экономистов в процессе решения учебных задач: автореф. дис. ...канд. пед. наук / Г.В. Серая. – Брянск, 2011.
3. Афанасова, Д.К. Формирование профессиональной компетентности экономиста в учебно-исследовательской деятельности: автореф. дис. ...канд. пед. наук / Д.К. Афанасова. – Оренбург, 2009.
4. Семушина, Е.И. Математическая подготовка будущих экономистов и специалистов государственного муниципального управления как составляющая их качественного профессионального образования / Е.И. Семушина // Научный вестник Уральской академии государственной службы. – 2008. - № 2 (3). - С. 91-94.
5. Кузнецова, Л.Г. Проблемы повышения качества обучения математике в условиях международной интеграции национальных образовательных стандартов / Л.Г. Кузнецова // Современные проблемы науки и образования. – 2006. – № 4. – С. 50-52.
6. Вербицкий, А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: метод. пособие / А.А. Вербицкий. - М.: Высшая школа, 1991.
7. Далингер, В.А. Контекстный подход в профессиональной подготовке будущих экономистов / В.А. Далингер // Молодежь, наука, творчество: сб. материалов 4-й межвуз. науч.-практ. конф. студ. и аспирантов. – Омск: Изд-во ОГИС, 2006. - С. 55-58.

Шевцов А.Н.

кандидат технических наук, доцент кафедры «Прикладная математика»
Таразский Государственный университет им. М.Х.Дулати

Базылбаева А.А.

учитель начальных классов, психолог
средняя школа №43, г.Тараз

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРЕПОДАВАНИЯ МАТЕМАТИКЕ

Методика преподавания математике в последнее время столкнулась с проблемой необходимости активного использования современных компьютерных и интерактивных средств обучения. А самое главное – это проблема как связать существующие классические методики обучения решению задач и доказательства теорем, во всех разделах математики, с современными взглядами, методами и технологиями.

Проблемы очевидны:

- Как использовать интерактивные технологии при обучении математики?
- Как повысить научную активность студентов и школьников?

Появляется необходимость развития новой методики преподавания.

КОНЦЕПЦИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБУЧЕНИЯ

Необходимо :

- объединить классические технологии преподавания математики и современные компьютерные и интерактивные достижения
- разработать новые специализированные программы для интерактивной доски
- разработать новую «Научную методику преподавания»

В рамках этой концепции разработанны:

- Интерактивная оболочка Math-Chart
- Более 100 различных программ на Delphi и Maple
- Новая технология проблемного обучения с элементами научных исследований

Math-Chart:



Рисунок 1 – Интерактивная оболочка Math-Chart.

Оболочка Math-Chart (рис.1) может использоваться на всех интерактивных досках, и объединяет в себе комплекс программ для интерактивной доски, все лекции, практические занятия, учебники, тесты и задания для самостоятельных работ и проведения математических диктантов, а также комплекс авторских программ.

Интерактивные программы:

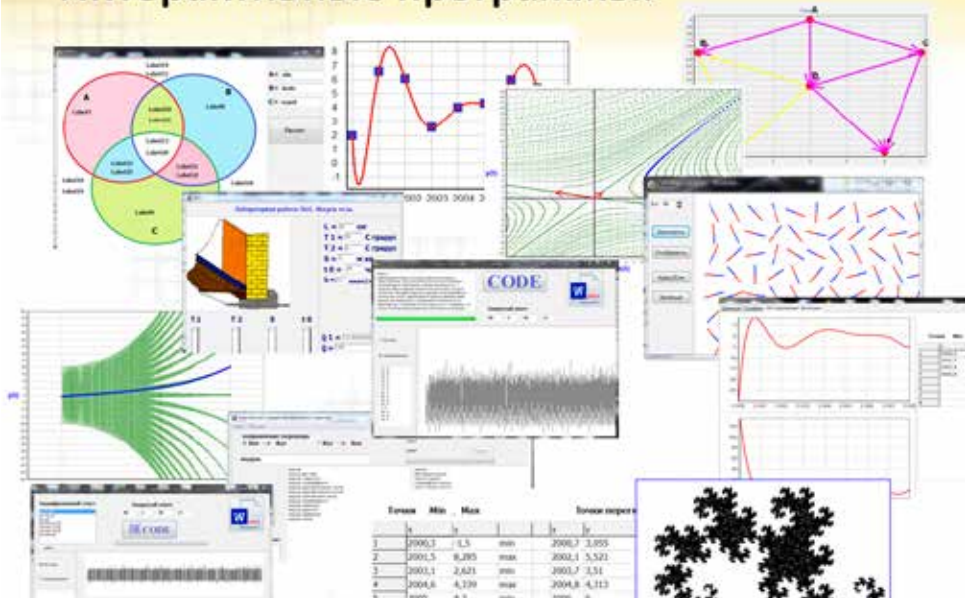


Рисунок 2 – Интерактивные программы.

Комплекс интерактивных программ, разработанных специально для облегчения работы, исследования и изучения отдельных математических задач, моделей, алгоритмов, систем уравнений с успехом в течении нескольких лет используется в процессе преподавания математике в Таразском Государственном университете им. М.Х.Дулати (рис.3) и способствует более высокой научной активности студентов и школьников в учебе и научных исследованиях.



Рисунок 3 – ТарГУ имени М.Х.Дулати.

Выводы:

Технология преподавания с элементами научных исследований решает следующие задачи:

- максимальное использование возможностей компьютера в математике
- обучение всех студентов основам программирования и разработки интерактивных математических программ
- решение всех задач и примеров аналитически и на компьютере, с применением различных программ (Delphi, MathCad, Mathematica, MathLab, Maple, MuPAD, Scilab, Maxima и др.)
- увеличение научной активности.

Шевцов А.Н.

кандидат технических наук, доцент кафедры «Прикладная математика»
Таразский Государственный университет им. М.Х.Дулати

Базылбаева А.А.

учитель начальных классов, психолог
средняя школа №43, г.Тараз

ПРОВЕДЕНИЕ ОТКРЫТОГО УРОКА ПО МАТЕМАТИКЕ С АКТИВНЫМ ИНТЕРАКТИВНЫМ НАПОЛНЕНИЕМ

Рассмотрим методику организации и проведения ознакомительного занятия по применению современных технологий для студентов с использованием интерактивных технологий преподавания математике.

Создание и разработку урока следует начать с определения темы и целей занятия (рис.1-2). Для разработки флипчарта необходимо использовать последнюю версию Promethean Activstudio.

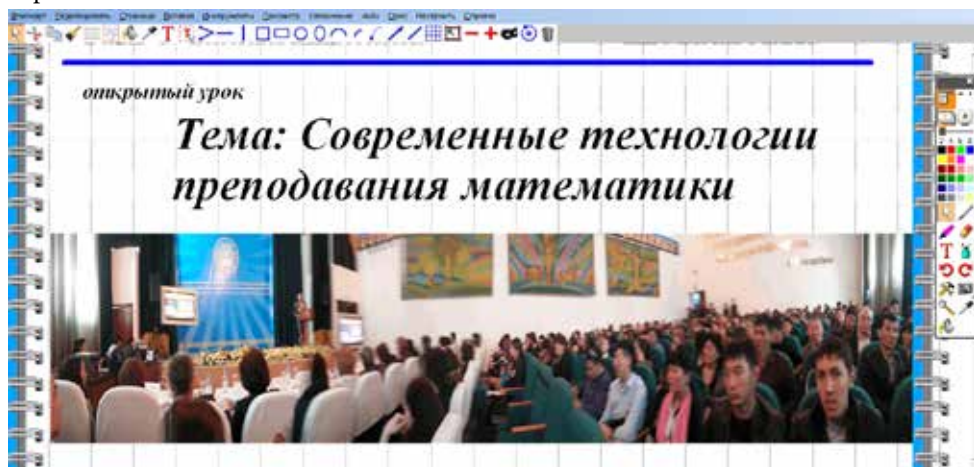


Рисунок 1 – Первая страница. Тема урока.

Цель занятия:

- ознакомление с передовыми технологиями преподавания математики
- построение урока с применением классической теории и инновационными элементами научных исследований

Рисунок 2 – Вторая страница. Цель занятия.

Необходимым элементом начала каждого занятия является «Актуализация знаний». Она может состоять из различных составных частей и предполагает в проверочной, тестовой, индивидуальной или игровой форме работу с учащимися, и подготовку их к лучшему усвоению темы занятия (рис.3-4).



Рисунок 3 – Актуализация знаний. Студентам задается вопрос «Что мы получаем в результате суммирования?»



Рисунок 4 – Актуализация знаний. Студентам задается вопрос «Какой важный элемент отсутствует в структуре занятия? И где он должен находиться?»

В дальнейшем можно переходить непосредственно к теме занятия, и проводить его в лекционном или практическом режиме. На данном уроке был выбран лекционный формат проведения. Занятие проводилось для студентов 3 курса специальностей «Математика» и «Информатика». Рассматривались темы занятий изучаемые ими на первом и втором курсе. Тематика дифференцировалась от простого к сложному (рис.5) и в конце рассматривались одни из самых перспективных и мало изученных тем эллиптического кодирования информации, как возможные темы для их будущих диссертационных работ и исследований (рис.6). Все приведенные программы были включены и апробированы в ходе занятия, выявлены их возможности для проведения расчетов и научных исследований.

Иновационные интерактивные программы

Темы:

- множества
- определитель матрицы
- решение систем уравнений
- действия с матрицами
- площадь многоугольника
- площадь фигуры ограниченной двумя функциями
- нахождение интерполяционных многочленов
- решение систем дифференциальных уравнений

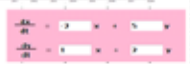
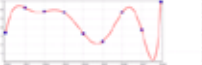








Рисунок 5 – Изучение функциональности интерактивных программ, по различным темам математики – от простых, к сложным.

Иновационные интерактивные программы

Темы:

- графическое кодирование текста
- расчет примитивных корней по модулю простого числа и эллиптическое шифрование методом Эль-Гамала
- расчет устойчивости ортотропных нефтепроводов

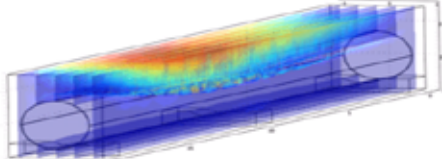





Рисунок 6 – Изучение функциональности интерактивных программ, как возможных тем для собственных исследований.

**Математика - это наша жизнь,
она проникла во все сферы
деятельности человека,
стала всеобъемлющей.**

**И тот кто это понял - способен
достичь любой цели!**

Шевцов А.Н.

5 апреля 2013 г.

E-mail: Shev_AlexXXXX@mail.ru



Рисунок 7 – Завершение занятия.

Завершить занятие, так как это лекционное занятие, можно цитатой, домашним заданием, или практическим примером или заданием по теме занятия, в зависимости от оставшегося времени (рис.7).

Данное открытое занятие проводилось в рамках республиканского конкурса молодых педагогов - «Преподаватель XXI века» в Талдыкоргане, 5 апреля 2013г., под эгидой Ассоциации Вузов Казахстана и заняло второе призовое место.

Ширкова Я. В.

магістрант,

Адамович А.Є.

к.філол.н., доц.,

Таврійський державний агротехнологічний університет

ПЕРЕВАГИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

В інформаційному суспільстві складаються нові форми масової комунікації, соціального спілкування, стиль життя і спосіб мислення, нові напрямки розвитку економіки, політики, управління. На це повинна бути спрямована і сфера освіти та виховання.

Впровадження в діяльність навчального закладу інформаційних технологій на сьогодні є пріоритетним напрямком реалізації державної освітньої політики. У рамках виконання Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» освітня галузь почала активно модернізувати процес професійної підготовки фахівців різних спеціальностей, впроваджуючи інформаційні і комунікаційні технології та засоби навчання.

Під інформатизацією розуміють «...сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян і суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної і комунікаційної техніки» [2].

У даному разі цілі інформатизації системи освіти – це підвищення якості, доступності, гнучкості освіти; підвищення ефективності управління; формування інформаційної культури.

Основними ж вимогами до її реалізації потрібно вважати планомірність, системність (включення в процеси інформатизації всіх ланок і елементів системи освіти), комплексність (узгоджена реалізація всіх складових процесу).

Переваги інформатизації системи освіти прямопропорційні виконанню основних завдань:

1) оснащення навчальних закладів та управління освіти комп'ютерною технікою, телекомунікаційним обладнанням і програмним забезпеченням навчального та управлінського призначення, створення в кожному навчальному закладі району локальної обчислювальної мережі, що забезпечує побудову єдиного інформаційного середовища;

2) підключення навчальних закладів та управління освіти до інформаційної комп'ютерної мережі системи освіти, глобальної мережі Інтернет;

3) організація за допомогою електронної пошти ефективного інформаційного обміну, створення районного освітнього порталу та єдиної системи Web-сайтів;

4) впровадження в управлінську діяльність, навчальний процес, соціально-

виховну роботу сучасних інформаційних технологій;

5) підвищення кваліфікації та перепідготовка педагогічних та управлінських кадрів, формування інформаційної культури;

б) створення системи комплексного впровадження, супроводу та обслуговування засобів інформаційних технологій в освітніх структурах [3].

У свою чергу інформатизація охоплює такі взаємопов'язані складові: медіатизацію – удосконалення засобів збирання, збереження і поширення інформації; комп'ютеризацію – удосконалення засобів пошуку та оброблення інформації; інтелектуалізацію – розвиток здібностей, сприйняття інформації [4].

Успіх інформатизації навчального закладу залежить від управління цим процесом, спрямованим на досягнення цілей інформатизації навчання на основі застосування комплексу функціонально залежних педагогічних, інформаційних, методологічних, психофізіологічних і ергономічних засобів і методик, створених і організованих на базі технічного й програмного забезпечення електронних обчислювальних машин.

Потрібно зауважити, що основним фактором інформатизації є показник технічної забезпеченості, іншими словами – наявність необхідного парку комп'ютерної техніки й рівень її технічної якості, оскільки комп'ютеризація робочих процесів прямо залежить від наявності і якісного рівня комп'ютерів на робочих місцях; без цього наявність навіть передової наукової думки не є фактором виробничого й громадського життя [1].

Отже, інформатизація є одним із головних напрямів сучасної науково-технічної революції, на якому ґрунтується перехід від індустріального етапу розвитку суспільства до інформаційного. Це процес перебудови життя суспільства на основі використання достовірного, вичерпного і своєчасного знання у всіх суспільно значущих видах діяльності.

Перелік використаних джерел

1. Бондар О. А. Інформаційна культура як складова професіоналізму методичного працівника / О. А. Бондар, О. Є. Кравчина, Л. М. Оліфіра. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em8/content/08boapwm.htm>
2. Інформатизація// Вікіпедія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
3. Мельник О. М. Інформаційні технології в навчальному закладі: курсова робота / О. М. Мельник. – Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00185167_0.html.
4. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347/2002 // Дошкіл. виховання. – 2002. – № 7. – С. 4–9.

Телегей Наталія Володимирівна

Асистент кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

БАНКІВСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Актуальність проблеми. Ринок банківських послуг одна з найважливіших і невідемних складових сучасної ринкової економіки. Банки є носіями важливої економічної та фінансової інформації. Тому сьогодні зростає інтерес до аспектів діяльності банківських установ, ефективного обслуговування банками фізичних та юридичних осіб.

Банківський сектор України перебуває на стадії розвитку та інтеграції у світову банківську систему. Сфера банківських послуг одна з найбільш розвинених і продовжує стрімко зростати. Створення та розвиток банківської системи супроводжується формуванням ринку банківських продуктів, який сегментується на ринок активно-пасивних, кредитних, і ринок банківських послуг. Ринок банківських послуг охоплює широкий спектр послуг, які використовуються для банківського обслуговування.

Соціально-економічні перетворення, що відбулися в Україні, зумовили необхідність реформування вітчизняної банківської системи, здатної змінити її на більш гнучку і відкриту систему, яка вчасно й адекватно б реагувала на ті події, що відбулися у суспільстві. Як показали кризи в середині і наприкінці 90-х років, характерні для етапу становлення банківської системи в Україні, багато які середні і великі банки орієнтуються на миттєві вигоди, замість того, щоб віддати перевагу довгостроковому розвитку. Особливе значення з точки зору забезпечення високих фінансових результатів і стійкої конкурентної позиції має ефективна маркетингова діяльність банківських установ та ефективне обслуговування фізичних осіб, наукова обґрунтованість якої є однією з основних передумов їх успішної діяльності.

Розвиток світової економіки характеризується значним розвитком сфери послуг у порівнянні зі сферою виробництва. Аналогічно перетворення відбуваються і в банківському секторі, де спостерігається випереджаючий розвиток сфери банківських послуг порівняно з його операціями.

Послуги почали приносити банкам значні доходи, які не рідко перевищували доходи від операцій. Частка послуг у діяльності українських банків теж неухильно зростає і вже забезпечує чверть їх доходів. Тому все більшого значення набуває вивчення банківських послуг як різновиду банківських продуктів, їх специфічної природи та місця в діяльності банків, механізму їх формування і розвитку. В міру становлення банківської системи і формування ринку послуг окремі питання останнього привертають до себе все більшу увагу вітчизняних та зарубіжних дослідників банківської сфери.

Проблеми банківського обслуговування, в тому числі фізичних осіб, у ринкових умовах розглядаються на теоретичному і методичному рівні такими вітчизняними

і зарубіжними вченими, як О.Дима, Н.Перепечай, О.Брегеда, Д.Моргуновський, О.Лютий, Г.Багієв, Є.Діхтль, Є.Жуков, М.Кизим, Г.Коробова, В.Коршунов, Ф.Котлер, О.Лаврушин, В.Романов, І.Спіцин, Я.Спіцин, К.Тагірбеков, Е.Уткін, В.Хруцький та ін. У роботах цих авторів аналізуються загальні принципи, методи та прийоми маркетингу банківських послуг, принципи узгодження маркетингу з банківською діяльністю, надання послуг фізичним особам.

Аналіз діяльності банківських установ дозволив зробити висновки, що забезпечення конкурентоспроможності банківських продуктів і послуг можливе не тільки шляхом впровадження новітніх технологій банківського обслуговування фізичних осіб, а й рішенням кадрової політики. Це можливе за умов підбору конкурентоспроможних спеціалістів та відповідної професійної підготовки в системі вищої економічної освіти.

Актуальність даної проблеми зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- Розкрити сутність понять «банківська послуга», «банківський продукт», «банківська операція» та зробити порівняльний аналіз.
- Провести аналіз банківського обслуговування фізичних осіб (на прикладі ПАТ КБ «Приватбанк»)
- Визначити основні фактори забезпечення конкурентоспроможності банківських продуктів і послуг та конкурентоспроможності діяльності працівників банків.
- Визначити роль психологічних та морально-етичних чинників у наданні банківських послуг.
- Розкрити шляхи удосконалення банківського обслуговування фізичних осіб.
- Обґрунтувати систему професійної підготовки банківських працівників у ВНЗ економічної освіти.

Література

1. Брегеда О.А. «Ринок банківських послуг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку» // Автореф. дис. канд. екон. наук. - К., 2009.
2. Демура І. В. Формування професійної компетентності студентів економічних спеціальностей у процесі фахової підготовки // Автореф. дис. канд. екон. наук. - К., 2010
3. Загородня О. Ю. Формування комунікативної професійної компетентності студентів економічних спеціальностей засобами інноваційних технологій // Автореф. дис. канд. екон. наук. - К., 2010
4. Тараканова Е.В. Формирование конкурентоспособности специалиста на этапе профессиональной подготовки. [Электронный ресурс]. // Интернет:
5. Тарасовець О.М. Перспективи розвитку банківських послуг // Фінанси України. - 2004. - №1. - С. 91-95.

Данилюк С. С.

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри практики англійської мови

Навчально-наукового інституту іноземних мов
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

**СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ
ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ
З ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ
В АСПЕКТІ ВИВЧЕННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-
ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
(ДЛЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ГРУПИ)**

Однією з цілей педагогічного експерименту було вивчення за допомогою анкетування студентів експериментальної групи доцільності використання Інтернет-технологій у навчальному процесі. Аналіз результатів анкетування дозволяє стверджувати, що після проведення формувального експерименту 75% студентів експериментальної групи вважають перспективним використання Інтернет-технологій у навчанні іноземної мови, близько 20% – заперечують його перспективність; близько 5% – не визначилися з відповіддю на це питання.

Необхідність спілкування з викладачем через мережу Інтернет відчують 50% опитаних студентів ЕГ, близько 35% студентів такої необхідності не відчують; не визначилися з відповіддю на це питання біля 15% опитаних.

За необхідність мати викладачеві свій власний веб-сайт або веб-сторінку висловилися біля 45% студентів ЕГ; 45% студентів ЕГ вважають, що такої необхідності немає; близько 10% студентів ЕГ не змогли визначитися з відповіддю на це питання.

Навчанням за допомогою Інтернет-технологій повністю задоволені біля 60% учасників ЕГ; швидше задоволені, ніж незадоволені – 25% студентів ЕГ; швидше незадоволені, ніж задоволені – 5%; абсолютно незадоволених виявилось близько 5% студентів ЕГ; виявили байдуже ставлення до навчання за допомогою Інтернет-технологій біля 5% студентів.

Відповідно, при вивченні доцільності використання Інтернет-технологій у навчальному процесі на етапі констатувального експерименту в експериментальній групі перспективність використання Інтернет-технологій у навчанні іноземної мови відмітили 61% студентів ЕГ; заперечили його перспективність 24% студентів; біля 15% студентів ЕГ не змогли визначитися з відповіддю на це питання.

За необхідність спілкування з викладачем через мережу Інтернет висловилися 35% учасників ЕГ, 50% студентів заперечували необхідність такого спілкування, останні студенти (15%) не змогли визначитися з відповіддю на це питання.

Щодо наявності у викладача власного веб-сайту або веб-сторінки, то на етапі констатувального експерименту показники були такими: за те, щоб у викладача вони

були, висловилися 40% опитаних із ЕГ; 50% студентів висловилися проти; біля 10% студентів тоді не змогли визначитися з відповіддю на це питання.

Зазначені показники відображено у таблиці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Результати вивчення доцільності використання Інтернет-технологій у навчальному процесі (експериментальна група)

Показник	Перспективи використання			Необхідність спілкування через Інтернет			Необхідність мати веб-сайт чи веб-сторінку для викладача		
	так	ні	не знаю	так	ні	не знаю	так	ні	не знаю
ЕГ до експерименту	61%	24%	15%	35%	50%	15%	40%	50%	10%
ЕГ після експерименту	75%	20%	5%	50%	35%	15%	45%	45%	10%

Порівняння наведених показників дозволяє стверджувати, що після проведення формувального експерименту вони змінились на користь використання Інтернет-технологій при вивченні іноземної мови: глибшим стало розуміння студентами перспективності використання Інтернет-технологій у навчанні іноземної мови, зростає необхідність у спілкуванні через мережу Інтернет, розширились можливості використання студентами з навчальною метою власних веб-сайтів або веб-сторінок викладачів тощо.

Підвищення рівня мотивації до вивчення іноземної мови з використанням Інтернет-технологій сприяє підвищенню рівня сформованості професійної компетентності майбутніх філологів.

Бей І.Ю.

Студентка 3-го курсу

Інституту іноземних мов

Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

ПЕРСОНАЛІСТИЧНИЙ НАПРЯМ У НАУКОВИХ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Складний процес становлення та розбудови суверенної незалежної держави неможливий без урахування вже напрацьованого вітчизняного та зарубіжного наукового досвіду.

Як зазначається в Державній національній програмі «Освіта/Україна ХХІ століття» як навчально-виховний процес, так і наукові дослідження мають здійснюватися на національному ґрунті в «органічному поєднанні з національною історією і народними традиціями, збереженні та збагаченні культури українського народу». У зв'язку з цим важливого значення набуває вивчення, аналіз, узагальнення і творче використання досвіду тих українських педагогів і науково-освітніх діячів кінця ХХ - початку ХХІ століття, які зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної науки.

Ґрунтовне вивчення, широке висвітлення й творче використання їх спадщини на практиці забезпечить дотримання принципів єдності, спадкоємності та наступності поколінь у розвитку вітчизняної науки.

Звернення дослідників до історичного аналізу допоможе по-новому не тільки осмислити здобутки вітчизняної науки в контексті історичних подій, а й проаналізувати використання ними нових освітніх технологій в умовах соціальних перетворень в Україні. Саме тому аналіз праць і життєвого шляху педагогів, учених, письменників, громадських діячів, які зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної освіти та науки, залишається надзвичайно *актуальним*. Він необхідний для того «щоб визначити для себе й показати сучасникам витоки багатьох явищ і подій через цікаву й різноманітну історію розвитку української гуманітарної науки» [4, с.36].

За останні роки суттєвий внесок у вивчення та популяризацію ідей видатних історичних персоналій України зробили такі дослідники, як П.Кононенко, І.Козлик, О.Кузенко, Б.Ступарик, О.Сухомлинська та ін.

У період розбудови незалежної української держави, формування громадянського суспільства зростає зацікавленість дослідників у ретроспективному аналізі як зарубіжного, так і вітчизняного науково-педагогічного досвіду. Одвічні запитання: «Хто ми?», «Звідки ми?», «Куди йдемо?» набувають тепер чітких обрисів, наповнюються конкретним змістом, ціннісними орієнтаціями, серед яких чільне місце посідають такі поняття й феномени як: «народ», «патріотизм», «державність», «громадськість», «нація».

В останні десятиліття гостро дискутується питання щодо розуміння «національного» в освіті й вихованні. Спостерігаємо різні підходи до розуміння

цього поняття, а тому найбільш повно й репрезентативно це можна побачити в контексті розвитку національної науково-педагогічної думки – широтою поняття духовної, культурної сфери, до якої, окрім педагогіки, входять і філософія, і релігія, й ідеологія, моральна етика, а також ціла низка таких складових. Звичайно, в центрі її уваги перебувають наукові пізнання, онтологічний пошук – знаходження, опис, систематизація фактів, їх оцінка.

Як зазначає О.Сухомлинська, «...педагогічна думка завжди персоніфікована – у ній віддзеркалюється особистість її носія, з його смаками, поглядами, віруваннями та вподобаннями». [4,с.36].

Ось чому, за твердженнями вчених та практиків українознавчих наук, так важливо вивчення біографії персоналії. Упродовж останніх років в Україні творча біографія стає майже повідним напрямом досліджень вітчизняних вчених, які обирають предметом свого вивчення різні персоналії.

Отже, звернення до творчої біографії є і традицією, й інновацією, оскільки збагачує та урізноманітнює наші уявлення про історичні процеси, сприяє їх новому причитуванню, а також відкриває нові грані, новий зміст, нові цінності цього процесу як важливі аспекти наукового дискурсу.

«Біографічний підхід – це такий спосіб опрацювання, аналізу джерел, за якою біографія, особистість педагога виступає, з одного боку, визначальним чинником його творчості, а з іншого – віддзеркалює епоху або ж є її творцем. Біографічний підхід допомагає віднайти причини появи й розвитку педагогічних ідей у різних фактах біографії, розкрити сутнісні, «знакові» моменти, що стоять за ними, побачити за нагромадженням емпіричних фактів певні закономірності» [4,с.5].

Саме тому для нас було так важливо розкрити значення суб'єктивного досвіду як основного вимірника сутності людської особистості. У педагогічній теорії зазначається, що розглянути логіку розвитку ідей певної особистості необхідно з позиції самої науки, її внутрішньої динаміки, з точки зору виникнення і трансформації різних ідей, положень, постулатів, вироблених членом або членами окремої науково-педагогічної спільноти, що діяла в певний час і в певному просторі.

Вчені стверджують, що добираючи персоналії для аналізу, необхідно враховувати те, як ті чи інші постаті своєю власною діяльністю, світоглядною позицією вплинули на своїх сучасників, на розвиток науки, а також у творчості й спадщині яких і сьогодні пульсує жива думка, свіже слово, відчувається живий подих непересічної особистості.

Таким чином, керуючись вищесказаним як методологічною основою предметом свого аналізу ми обрали біографію В. Матвіїшина – видатного українського філолога-українознавця, доктора філологічних наук, професора, автора більше 200 наукових, науково-методичних та науково-популярних праць, серед яких – монографії, статті, підручники, навчальні посібники для середніх загальноосвітніх шкіл та вищих навчальних закладів. Ми аналізували біографію вченого в контексті персоналістичного підходу до вивчення особистості, тобто в системі культурно-освітніх процесів в Україні в період кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Аналізуючи науково-освітню діяльність В. Матвіїшина, відомої на Прикарпатті людини – видатного вченого, педагога, громадського діяча - ми спиралися на методологічні позиції цього підходу у наукових українознавчих позиціях.

Як відомо, цей напрям у сучасній історико - педагогічній науці дає можливість розкрити значення окремих постатей, які зробили вагомий внесок у розвиток національної науки.

Слід зазначити, що із дня смерті вченого минуло небагато часу, і, відповідно, ще відсутні вагомі дослідження його творчої спадщини, але, враховуючи те, що науковий доробок В. Матвіїшина (підручники, фахові наукові праці, дослідження методичного характеру) актуальний саме тепер, ми ставили за мету розпочати аналіз його діяльності вже сьогодні та привернути увагу педагогів, науковців, студентів до вивчення, систематизації та поширення його оригінальних ідей.

Отже, аналізуючи науково – освітню діяльність В. Матвіїшина в контексті біографічного підходу до вивчення персоналії, можемо стверджувати, що його біографія – визначальний чинник громадської та науково – освітньої діяльності. Безумовно, на розвиток його особистості вплинули суспільно – політичні події ХХ – ХХІ століття. Але ніякі зміни та політичні потрясіння не могли вплинути на зміну основного напрямку його багатоаспектної діяльності: представляти свої досягнення через призму інтересів України, творити для України. Невипадково в енциклопедичному словникові, виданому на честь 350-річчя Івано-Франківська, зазначається, що В. Матвіїшин – «блискучий лектор, обдарований педагог, щирий і мудрий порадник; його принциповість і чесність, чітка й активна громадянська позиція викликають глибоку повагу у викладачів та студентів» [1, с.282].

Таким чином, можна стверджувати, що його науково – освітня діяльність була високопрофесійною; він досяг таких вагомих результатів, які дають підстави поставити його поряд з видатними діячами вітчизняної науки.

Враховуючи багатоаспектність науково-практичної спадщини вченого, вважаємо за доцільне подальше вивчення його оригінальних ідей в аспекті персоналістичного напрямку в наукових українознавчих дослідженнях.

Література

1. Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник / Автори-упорядники: Карась Ганна, Діда Роман та ін. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2010. – 496 с.
2. Кононенко П. Ще раз про українознавство – науку про Україну й українство, їх пізнання, самопізнання, самостворення // Українознавство. – 2009. – № 3. – С. 8-28
3. Просвіта Івано-Франківська. Минуле й сучасне. Удвох книгах / За ред. академіка В.Бойка. – Івано-Франківськ, Сіверсія, 2000. – Книга перша
4. Сухомлинська О. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі // Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. – К.: АПН, 2003. – С. 36
5. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005, 624 с.

Максименко Н.Б.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри філології та методики початкової освіти

Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Національна школа України школа переживає нині складний і водночас цікавий період реформування. Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту», Концепції загальної середньої освіти, Державного стандарту початкової загальної освіти в сучасній початковій школі відбувається системне оновлення змісту та перехід на нову структуру навчання. Перед педагогами постає завдання забезпечити всебічний розвиток особистості учня. Реалізація цього завдання може здійснюватися лише за умови якомога активнішого включення у навчально-виховний процес кожного учня.

Проголошений в освітньому просторі України принцип варіативності освіти дає змогу будувати навчальний процес на досконаліших стратегіях і технологіях, із застосуванням яких відбувається саморозвиток особистості, забезпечується успіх діяльності учителя. Однією із інноваційних можна вважати технологію *інтерактивного* навчання, яка являє собою таку специфічну форму організації діяльності, що має на меті створити такі комфортні умови навчання, за яких кожний учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

«Інтерактивне навчання – це певний різновид активного, який, проте, має свої закономірності та особливості. Навчальний процес завдяки вищезгаданій технології відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), коли учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами уроку» [4, с.6].

Розробку елементів інтерактивного навчання ми можемо знайти у працях В.Сухомлинського, учителів-новаторів 70—80-х років (Ш.Амонашвілі, В.Шаталова, Є.Львіна, С.Лисенкової та ін.), теорії розвивального навчання. У Західній Європі та США групові форми навчальної діяльності активно розвивалися і удосконалювалися. Наприкінці ХХ ст. інтерактивні технології набули поширення в теорії та практиці американської школи, де їх використовують при викладанні різних предметів від молодшого шкільного віку до старшого. Дослідження, проведені Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд) у 1980-х роках, свідчать, що інтерактивне навчання уможливує різке збільшення відсотка засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю, дії і практику.

Інтерактивні технології потребують певної зміни у житті всього класу, а також значної кількості часу для підготовки як учнів, так і педагога. Досвід переконує в тому, що починати необхідно з поступового використання технологій — і вчителів та учням треба звикнути до них. Доцільно навіть створити цілісний план поступового впровадження інтерактивних технологій, краще старанно підготувати

декілька інтерактивних занять у навчальному році, ніж часто проводить похапцем підготовлені «ігри».

Використання інтерактивних технологій — не самоціль. «Це лише засіб створення тієї атмосфери в класі, що найліпше сприяє співробітництву, порозумінню і доброзичливості, надає можливості дійсно реалізувати особистісно-орієнтоване навчання» [2, с.57].

Для ефективного застосування інтерактивних технологій, зокрема, для того, щоб охопити увесь необхідний обсяг матеріалу й глибоко його вивчити, педагог повинен старанно планувати свою роботу: дати завдання учням для попередньої підготовки - прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання. На одному занятті можна використовувати одну — дві інтерактивні вправи, а не цілий комплекс. Доцільно дібрати для уроку або заняття такі інтерактивні вправи, які дали б учням «ключ» до засвоєння теми. Під час виконання цих вправ важливо дати учням час подумати над завданням, щоб вони виконували його вдумливо, а не механічно або «траючись». Можна провести спокійне глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи.

Для здійснення контролю за ходом навчання на підставі інтерактивних технологій учитель має попередньо добре підготуватися:

- глибоко вивчити і обміркувати матеріал, у тому числі і додатковий: різноманітні тексти, приклади, ситуації, завдання для груп тощо;
- ретельно спланувати й розробити заняття, визначити хронометраж, ролі учасників, підготувати питання і можливі відповіді, виробити критерії оцінювання ефективності заняття;
- заохотити учнів до вивчення теми шляхом добору найцікавіших випадків, проблем;
- оголосити очікувані результати (мету) заняття і критерії оцінювання роботи учнів;
- передбачити різноманітні методи привернення уваги учнів, налаштувати їх до занять, підтримувати дисципліну, необхідну для нормальної роботи; цьому, зокрема, можуть сприяти різноманітні вправи-розминки, розподіл ролей у групах тощо.

Використання інтерактивних методів навчання веде до фахового зростання самого вчителя. Варто зробити перший крок, і після декількох старанно підготовлених уроків учитель зможе відчути, як змінилося ставлення до нього учнів, сама атмосфера в класі.

Інтерактивні методи навчання можуть бути реалізовані під час застосування групової форми навчання молодших школярів на уроках рідної мови. Цю методику доцільно впроваджувати поетапно:

I етап –співпраця дітей у фронтальній навчальній діяльності з використанням таких прийомів:

- а) для оцінювання своєї відповіді учень сам призначає «вчителя»;
- б) у випадку виникнення труднощів під час відповіді учень сам викликає собі помічника;

в) вводяться прийоми безсловесного спілкування: позначки «+» - згоден;»-» – не згоден;!» – хочу додати, «?» – не зрозумів; використовуються жести,

міміка;

г) використовуються дидактичні ігри, які розвивають уміння слухати одне одного;

г) після кожної групової роботи необхідно обов'язково обговорювати з учнями успіхи виконаної діяльності.

II етап – перехід до систематичного використання на уроці педагогічних прийомів, які наочно і практично переконують у важливості кооперації людей для досягнення ними найкращого результату:

- залучення батьків учнів для наведення яскравих життєвих прикладів;
- аналіз успішно проведених конкурсів, вікторин, учнівських свят і подорожей на уроці;
- використання завдань, які дають змогу учням на власному досвіді переконатися у користі їхньої спільної роботи.

Часто активізувати учнів допомагає така форма, як «мозковий штурм» (як у фронтальній, так і в груповій роботі). Діти не бояться висловлюватися. Саме цю форму роботи вчителі використовують для узагальнення вивченого матеріалу, для актуалізації опорних знань під час підготовки до вивчення нової теми. Особливо цінним у роботі групи вважається те, що учні мають можливість брати на себе різні ролі, а саме:

- партнерів, що вчаться співробітництва;
 - учасників, які шукають альтернативного вирішення проблеми;
 - мислителів, що аналізують взаємозв'язки між явищами;
 - співрозмовників, які вміють активно слухати, підтримувати розмову;
- досягати згоди, домовлятися;
- експертів, що аналізують проблему;
 - друзів, які піклуються один про одного, допомагають, довіряють.

Отже, можна зробити висновок про те, що інтерактивні технології навчання з урахуванням нової філософії освіти і суспільства сприяють активізації пошуків оптимальних і перспективних шляхів розвитку навчально-виховного процесу, спрямованого на реалізацію можливостей кожного.

Література

1. Концепція 12-річної загальної середньої освіти. – Освіта України, 16 серпня 2000р.
2. Башинська Т. Взаємодія вчителя й учнів у навчально-виховному процесі як педагогічна проблема// Початкова школа. – 2004. - №12 – с.55-58.
3. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 360 с.
4. Карнаух Т. Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках читання // Початкова школа. – 2005. - №11 – с. 5-8

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАТЬ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ

Знання виступають важливою складовою формування професійної готовності до творчої музичної діяльності обдарованих студентів та індивідуального стилю музичної діяльності. У ході дослідження нами було розроблено опитувальник, респонденти, використовуючи 9-бальну шкалу, де 9 – максимальне значення показників, оцінювали рівень сформованості відповідного компонента знань. Вказані в опитувальнику професійні знання були співвіднесені з когнітивним компонентом професійної готовності до творчої музичної діяльності музично обдарованих студентів, а саме: знання специфіки розвитку музичної обдарованості; знання вікових та індивідуальних особливостей прояву та розвитку музичної обдарованості у дитячому та студентському віці; знання про способи діагностики музичних здібностей; знання про особливості категорії обдарованих дітей та молоді, зокрема відповідні знання про те, як співпрацювати з ними; знання про планування навчально-виховного процесу з музично обдарованими особистостями; знання про організацію з музично обдарованими дітьми та молоддю виконавської, композиторської, науково-дослідної роботи; знання з музикознавства, які необхідні для здійснення творчої музичної діяльності; знання теорії, історії виконавського мистецтва; знання засобів, форм, методів роботи з музично обдарованими людьми; знання зарубіжних технологій навчання музично обдарованих людей; знання можливих перешкод у соціалізації обдарованих дітей та молоді.

Спираючись на науково-педагогічні дослідження щодо поетапного засвоєння навчального матеріалу, можна говорити про три рівні засвоєння знань [1, 2]. Тобто знання, засвоєні на *низькому рівні* можна визначити як усвідомлено сприйняту і зафіксовану в пам'яті об'єктивну інформацію про ті чи інші об'єкти музичної діяльності, яку студент відтворює у повному обсязі. *Другий етап* представляє собою засвоєння способів застосування знань за зразком, включаючи нескладні варіації цього зразка. Знання, засвоєні на *середньому рівні* можна визначити як застосування попередньо усвідомлено засвоєної інформації в знайомих ситуаціях, при виконанні дій за зразком. *Третій етап* засвоєння полягає у формуванні готовності творчо застосовувати засвоєну інформацію у новій, незнайомій ситуації. Знання, засвоєні на *високому рівні*, можна визначити як інформацію про об'єкт, засвоєну до рівня усвідомлення його зовнішніх і внутрішніх зв'язків, шляхів отримання цієї інформації і готовність застосовувати її в нових, незнайомих ситуаціях. Це знання, засвоєні на рівні творчого застосування [2]. Іншими словами, ми виділяємо три рівні засвоєння знань, які знаходяться за результатами опитування в проміжках: до 74 балів (низький рівень засвоєння знань); від 75 до 84 балів (середній рівень засвоєння знань); 85 і більше балів (високий рівень засвоєння знань).

Для визначення сформованості професійних знань музично обдарованих студентів узагальнено отримані дані в експериментальних (Е1, Е2, Е3, Е4) і

контрольній групі. Вихідні дані констатувального експерименту в групах E1, E2, E3, E4 щодо сформованості професійних знань музично обдарованих студентів були практично однаковими: в середньому високий рівень знань мали від 17,9% до 18,9% студентів, середній рівень знань – від 47% до 48,7% студентів, низький рівень знань – від 32,6% до 35%. Наприкінці експериментально-дослідної роботи було з'ясовано рівень професійних знань студентів. Метою контрольного зрізу було визначення, як позначилися різні форми, методи, засоби організації підготовки на рівень засвоєння знань. Проведена експериментальна робота свідчить, що відбулося зростання професійних знань музично обдарованих студентів. В усіх експериментальних групах спостерігалось збільшення кількості студентів на високому рівні та відповідне зменшення на середньому, яке відбулося за рахунок «переходу» з низького рівня на середній, відповідно з середнього на високий рівень готовності. Проте спостерігався й «перехід» деяких студентів з низького рівня на високий. Проведені спостереження, бесіди й опитування показали, що такі студенти мали високий рівень мотивації до навчальної діяльності та досягнення успіху. Аналіз отриманих даних дозволяє говорити про приріст, що відбувся в усіх експериментальних групах. При цьому приріст кількості студентів у різних експериментальних групах відрізнявся. Так, у групі E1 середній приріст на високий рівень становить 20,5%, у групі E2 – 21,3%, у E3 – 24,2% і найбільший приріст на високий рівень кількості досліджуваних зафіксовано в групі E4 – 27,9%. Відповідні зміни кількості досліджуваних спостерігалися й на середньому рівні. Так, у групі E1 відбулось зменшення кількості досліджуваних на 1,4%, у E2 на 2,5%, у E3 на 2,4%, у E4 – 6,4%. На низькому рівні також маємо різні показники зменшення кількості досліджуваних: у групі E1 на 19,1%, у E2 на 18,8%, у E3 на 21,8%, у E4 на 21,5% студентів. Пояснити різний приріст кількості досліджуваних в різних експериментальних групах можна, перш за все, тим фактом, що у різних групах здійснювалася різна організація процесу підготовки. З метою перевірки ефективності застосування розробленої технологічної моделі професійної підготовки обдарованих студентів музичних спеціальностей в різних експериментальних групах було передбачено різну організацію навчання студентів музичних спеціальностей.

Таким чином, в експериментальних групах з різними формами організації навчання студенти продемонстрували різний рівень засвоєння знань. Найбільший приріст кількості студентів на високий рівень зафіксовано в групі E4 (+27,9%) і відповідне значне зменшення кількості студентів, які мали середній (-6,4%) та низький рівень (-21,5%) знань, пов'язаний саме з тим, що в цій експериментальній групі було повністю застосовано розроблену нами педагогічну технологію розвитку музичної обдарованості.

Література

1. *Лернер И. Я.* Дидактические основы методов обучения / И. Я. Лернер. — М. : Педагогика, 1981. — 185 с.
2. *Лернер И. Я.* Качество знаний учащихся и пути его совершенствования / И. Я. Лернер ; под ред. М. Н. Скаткина, В. В. Краевского. — М. : Педагогика, 1978. — 206 с.

Ілюк С.В.

Звідувач ясел-садка №12 “Надія”
с. Щорсівка Генічеського району
Херсонської області

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Нинішня модернізація освіти вимагає пошуку і впровадження нових підходів до організації навчального процесу, які б сприяли розвитку творчої особистості, розкриттю її моральних, духовних і розумових здібностей. Цілеспрямоване формування творчої особистості дітей здійснюється, насамперед, у позашкільних навчальних закладах, зокрема в межах предметів художньо-естетичного циклу. Найактивніші методи, що сприяли б розширенню чуттєвого досвіду дитини, тим самим розвиваючи їхню уяву, простежуються в музичній педагогіці.

Проблема творчості та механізми її формування завжди викликали зацікавлення науковців. У сучасній психолого-педагогічній літературі простежується наявність певних напрацювань, що становлять основу для формування творчої уяви дитини. Зокрема, Б. Асаф'єв, Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, Д. Ельконін, О. Запорожець, О. Леонтьєв, А. Матюшкін, С. Рубінштейн та інші розробляли питання психології уяви особистості. Педагогічні аспекти даної проблеми простежуються у працях А. Болгарського, Б. Бриліна, Д. Кабалевського, Т. Плесніна, О. Ростовського, О. Рудницької, В. Сухомлинського та інших науковців. У працях Б. Асаф'єва, О. Олексюк, О. Щолокової вивчається вплив музичного мистецтва на творчий розвиток людини. Суттєвим внеском у з'ясування напрямів і форм урізноманітнення музичної діяльності на уроці стали теоретичні погляди та практичні рекомендації М. Леонтовича, Д. Огороднова, К. Орфа, К. Стеценка, Ю. Юцевича та інших.

Натомість, проблема розвитку творчої уяви дитини та специфіки впровадження даної форми в навчально-виховний процес у сучасній психолого-педагогічній науці вивчені недостатньо. Соціальна і педагогічна значущість творчого розвитку особистості в умовах дошкільної освіти і недостатня розробленість цієї проблеми у науковій літературі та педагогічній практиці актуалізує обрану тему дослідження.

Головним напрямком психології є вивчення психологічного стану особистості, зокрема особливостей пізнавальних процесів, які є важливими для успішної організації педагогічної роботи. До них належать – сприйняття, відчуття, увага, пам'ять, мислення, уява тощо. Уява або фантазія відіграють важливу роль у розвитку творчої діяльності людини. Проблема уяви простежується у працях Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Давидова, Д. Ельконіна, О. Запорожця, О. Леонтьєва та інших науковців. На їх думку, уява – це діяльність, у процесі якої людина створює нові образи, мисленеві ситуації, ідеї, спираючись на ті зразки, що збереглися в її пам'яті від минулого чуттєвого досвіду, перетворюючи та змінюючи його. Процес такого перетворення науковці вважають необхідним елементом творчої уяви. Проте, І. Гребенніков та Л. Ковилько стверджують, що уява – це створення образів існуючих

та неіснуючих предметів, які в даний момент не сприймаються людиною [5, с. 34]. В. Лозниця визначає уяву як психічний процес створення образів предметів [3, с. 43]. У. Джеймс вважає, що уявою є такі психічні процеси, в яких людина відтворює набуті раніше почуття [2, с. 67].

Вищевикладена інформація вказує на те, що фантазія як психічний процес неможлива без пізнання дійсності та накопичення у пам'яті людини певного кола образів. Таким чином, уява тісно пов'язана з пізнанням та сприйманням, які є психічними процесами, що відображують дійсність особистості.

Спостерігається деяка розбіжність у поглядах науковців щодо уяви. Так, більшість їх вважає, що опосередкованими матеріалами фантазії можуть бути зафіксовані в пам'яті сприйняття у вигляді уявлень та понять. В. Козаков та Л. Кондратьєва стверджують, що матеріалом для фантазії та уявлень можуть бути не тільки сприйняті і запам'ятовані образи, а й ті, які людина набула у процесі мовленнєвого спілкування. На їх думку, саме вони і становлять матеріал для створення об'єктивно чи суб'єктивно нового, що проявляється у вигляді оригінальних образів, уявлень чи ідей. Отже, уява (фантазія) – це не просто відображення знайомого, а створення нового.

Науковцями доведено, що під час фантазування керує один з можливих факторів: поставлена мета, почуття або переживання. Це говорить про те, що уява – процес не спонтанний, а цілеспрямований. З психологічної точки зору, під час фантазії відображення продукту уяви передує практичній діяльності, і відбувається в конкретно-образній формі, як результат оперування образами. Таким чином, можна відтворити механізм, за яким відбувається процес фантазування (уяви): відображення образу на основі словесного опису; накопичення образів; самостійне створення власних образів. Основою уяви є аналітико-синтетична психічна діяльність особистості. Саме тому, щоб процес фантазування у дітей проходив активно та плідно, необхідно створювати певні педагогічні умови, зокрема проблемні ситуації, що спонукають до пошуку нового рішення.

У науковій літературі виокремлюють такі види уяви: відтворювальну; творчу; репродуктивну; продуктивну [2, с. 54; 3, с. 68]. Виокремлені види уяви розрізняються за оригінальністю та самостійністю створеного образу, що є продуктом психічного процесу дитини. Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що уява як психічний процес не є природженим явищем, а формується протягом життя людини. Ця думка простежується у працях Л. Виготського [1, с. 162]. Психологом доведено, що уява дитини розвивається поступово. Усі образи уяви засновані на тих знаннях та враженнях, які дитина отримує в реальному житті. Для дитячого віку головним видом діяльності вважається гра (Д. Ельконін, К. Ушинський та інші). Л. Виготським зазначається, що саме у грі проявляється та розвивається уява дитини. В своїх фантазіях дитина переробляє побачене та почуте, а потім вже відтворює це у грі, малюнках, казках тощо.

Уява дитини носить репродуктивний характер тому, що практично без змін у своїх творіннях вона відображує побачене та почуте. Старші за віком діти вже намагаються придумати сюжет, з'єднуючи побачене. Натомість, фантазуючи діти все ж таки ще не виходять за рамки того, що сприймають, тобто залишаються на стадії репродуктивної уяви. Фантазія дитини дуже нестійка. Вона не підкоряється

поставленим завданням, що також свідчить про її репродуктивність, оскільки творча (продуктивна) уява характеризується вмінням підкорюватися певній меті.

Важливим завданням у формуванні уяви дитини є розвиток її спрямованості. Саме тому, творча фантазія дитини неможлива без продуктів, накопичених репродуктивною уявою, і може плідно розвиватися тільки у процесі ігрових тренінгів під контролем педагогів. Розвитку уяви дітей сприяють дисципліни художньо-естетичного циклу, зокрема заняття з музики. Творчій уяві передують відтворювальна, яка спирається на набуте коло вражень. Таким чином, в основі створення уяви лежить процес накопичення образів. У ході таких занять дитина отримує музичні сприймання, що сприяють розвитку їх творчої фантазії.

Формування музичного сприймання школярів є провідною проблемою сучасної музичної педагогіки. В основі музичного сприймання лежать психофізіологічні закономірності. Воно має рефлекторну природу і є аналітико-синтетичною діяльністю особистості, яка здійснюється під впливом об'єктів зовнішнього середовища.

Музичне сприймання оперує образами пам'яті і уявлень, які в сукупності із зоровими образами створюють повноцінний образ у свідомості дитини. Так, В. Медушевський, дійшов висновку, що діти у своєму сприйманні спираються на інтуїтивні уявлення про структуру власних емоцій [4, с. 322]. Будь-яке нове сприймання музики забезпечує розвиток творчого мислення дітей. Хоча у них ще немає адекватного відгуку на втілений композитором музичний образ, їхня уява знаходить опору в пояснюючому слові педагога, у його коментарях до слухання музики, в цікавій розповіді, казковому або фантастичному сюжеті. Саме тому, діти добре сприймають сюжетну, програмну музику, якій передують високохудожня, образна розповідь.

Отже, узагальнюючи дану інформацію, можна зазначити, що:

- уява дитини обов'язково розвивається під контролем педагога;
 - уява буває творча та відтворювальна;
 - продукт відтворювальної уяви виникає у мисленні дитини і закріплюється у її пам'яті під впливом будь-якого зовнішнього подразника;
 - чим більше вражень отримує дитина, тим багатша її уява;
 - творча уява – це складний психічний процес, який вимагає достатнього попереднього досвіду, великої кількості накопичених образів, почуттів тощо.
- Саме тому, відтворювальну уяву можна вважати основою для розвитку творчого фантазування.

Література

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л.С. Выготский. – СПб: Союз, 1997. – 204 с.
2. Казаков В.Г. Психология : учебник [для индустр.-пед. техникумов] / В.Г. Казаков, Л.Л. Кондратьева. – М.: Высшая школа, 1989. – 383 с.
3. Лозниця В.С. Психология і педагогіка / В.С. Лозниця. – К.: "ЕксОб", 1999. – 262 с.
4. Основы психологии / ред. О.В. Киричука. – К.: Либідь, 1997. – 549 с.
5. Семейное воспитание : краткий словарь / сост. И.В. Гребенников, О.В. Ковылько. – М.: Политиздат, 1990. – 319 с.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОМОЩЬ СЕМЬЯМ, ВОСПИТЫВАЮЩИМ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ

Процесс гуманизации отношений между личностью и обществом требует особого внимания к нуждам детей с ограниченными возможностями, в том числе связанных с их воспитанием и обучением. Создание условий для социального развития этих детей является одной из задач педагогической науки и выступает объектом междисциплинарных исследований и практических поисков. Среди множества проблем, с которыми сталкивается семья, имеющая таких детей, следует выделить проблему социальной изоляции - исключения из общества этих детей и, отчасти, их родителей. В подобной ситуации люди с инвалидностью на всю жизнь остаются детьми, лишёнными возможности жить самостоятельно, общаться с другими. До недавнего времени в нашей стране превалировала концепция полезности человека для общества, и дети-инвалиды считались бесперспективными в социальном плане. Современная наука и практика доказывает, что процесс их социализации может быть успешным. Поворот в общественном сознании от «культуры полезности» к «культуре достоинства» позволяет по-новому взглянуть на проблему детей с ограниченными возможностями. В новом тысячелетии человек с ограниченными возможностями должен рассматриваться не только как объект социально-педагогической помощи и заботы, но и как активный субъект окружающего социума, создающего условия для максимально возможной его самореализации и интеграции в общество [1]. Социализация происходит в микросоциуме (семье) и в макросоциуме (обществе). Главная проблема детей с ограниченными возможностями заключается в нарушении его связи с миром, в ограниченной мобильности, бедности контактов со сверстниками и взрослыми, в ограничении общения с природой, недоступности ряда культурных ценностей. Эти проблемы являются следствием не только психо-физического состояния ребенка, но и результатом социальной политики и сложившегося общественного сознания. Важнейшее условие социализации ребенка с ограниченными возможностями — сознательное участие семьи в общественном процессе его реабилитации. Еще М. Лютер, Я.А. Каменский, Ж.-Ж. Руссо, И.Г. Песталоцци, Ф. Фребель и другие исследователи говорили о том, как много в воспитании детей зависит от родителей. Семья – это первый институт социализации для ребенка, где он получает свой первый опыт взаимодействия. Психологический климат семьи, безусловно, важен для успешности включения ребенка в процесс общения с другими людьми. К сожалению, приходится констатировать, что без помощи специалистов родители бессильны в вопросах воспитания и обучения детей с отклонениями в развитии. Ошибки и просчеты воспитания с первых дней жизни ребенка могут оказаться невосполнимыми и проявиться позднее в асоциальном поведении ребенка, в трудностях его адаптации, различных отклонениях в развитии

личности. Таким образом, переживания родителей приводят к установке на «оранжерейное» воспитание больного ребенка, предполагающее его гиперопеку и формирующее маленьких эгоистов и домашних тиранов, или, наоборот, депривацию материнского отношения и родительских забот.

В некоторых семьях происходит скрытое или явное эмоциональное отвержение детей с ограниченными возможностями. В ситуации, когда у родителей и врачей одна доминанта – болезнь ребенка, он постепенно изолируется от общества, и тогда ни о каком его воспитании и тем более развитии речи быть не может. У семей, воспитывающих ребенка-инвалида, присутствует целый комплекс психологических, социальных и педагогических проблем, касающихся не только больного ребенка, но и всей семьи в целом. Порой положение родителей можно охарактеризовать как «внутренний (психологический) и внешний (социальный) тупик». Семьи не могут самостоятельно решить свои проблемы, справиться с психологическими нагрузками, а часто и выразить их. Этому способствуют следующие причины: социальная изоляция, замкнутость, ослабление (или полное отсутствие) связи с социумом, в том числе ближайшим (родственниками, друзьями); отсутствие ресурсов (материальных, духовных, социальных, профессиональных и др.); стремительное вхождение или реальная угроза попадания в самые низшие статусные слои современного общества.

Дети зачастую лишены квалифицированной реабилитационной помощи, ограничено общение всех членов семьи, возникают серьезные проблемы в сфере межличностных отношений, семьи распадаются и т.д. И если отношение современного российского общества к детям-инвалидам в целом и целом перестает быть ограничителем их возможностей, то с внутрисемейными отношениями все не так однозначно. Здесь мы имеем в виду, прежде всего, нарушение ценностного компонента семейной системы: наиболее значимым для семьи может стать болезнь (отклонение в развитии) и ее лечение (коррекция), а не уникальная личность ребенка. Отклонение в развитии ребенка может включаться в систему отношений с ним и стать условно-желательным (для семьи, а в дальнейшем - и для ребенка). Так возникают сначала семейная система, ограниченная возможностями ребенка, а в дальнейшем - семейная система с ограниченными ресурсами. В такой семье не только ребенок (объективно) ограничивает ее возможности, но и семья (субъективно) ограничивает возможности ребенка [3].

Социальные службы оказывают материальную помощь таким семьям, консультативную поддержку, но этого недостаточно. Нужна научно обоснованная и экспериментально отработанная модель взаимодействия социальных педагогов различных учреждений с семьей, воспитывающей ребенка с ограниченными возможностями. Отношения семьи и специалистов должны носить целенаправленный и планомерный характер. Для того чтобы понять роль педагога при взаимодействии с семьей, необходимо рассмотреть модель функционирования семьи ребенка с особыми нуждами, предложенную Е.Р. Ярской-Смирновой [4]. Функциональная позиция педагога находится в мезосистеме, т.е. согласно этой модели, педагог является посредником между семьей ребенка (микросистемой) и более высокими уровнями — экосистемой (учреждениями здравоохранения, образования, социальной защиты населения) и макросистемой (представителями законодательного, политического, культурного уровней). Кроме того, педагог функционирует и внутри мезосистемы,

осуществляя взаимодействие в процессе социализации ребенка с родственниками, врачами, психологами, педагогами. В своей работе с семьей социальный педагог (конкретизируя их для каждой семьи) ставит такие цели: оказать квалифицированную поддержку родителям, создать комфортную психологическую среду для ребенка, а также условия для самореализации родителей и их социализации, способствовать формированию адекватных отношений ребенка и взрослых, ребенка и социума, взрослых и социума. Взаимодействие социального педагога и семьи определяется условиями проведения реабилитационных мероприятий, интересами и особенностями семьи. Для успешного обучения ребенка необходимы единые подходы, которых должны придерживаться все педагоги и члены семьи. В работе с семьями с особыми нуждами важны не только профессионализм, но и тактичность, гибкость, культура общения, психологическая грамотность, способность к эмпатии, физическая и психологическая выносливость, желание работать с такой специфической семьей. В связи с тем, что родители детей-инвалидов часто неадекватно оценивают возможности своего ребенка, нужно при общении с ними соблюдать принципы этики и деонтологии. Взаимодействие специалистов и родителей происходит более эффективно, если родители занимают активную позицию и демонстрируют готовность к сотрудничеству. Обычно такие родители по собственной инициативе идут на контакт со специалистами, обсуждают проблемы, успехи ребенка, активно ищут пути решения проблем, занимаются самообразованием. Но часто приходится сталкиваться с ситуацией, когда родители пассивны в воспитании и обучении ребенка, склонны к снятию с себя ответственности в проявлении инициативы и к передаче решения этих вопросов специалистам. Кроме того, часть родителей не проявляет интереса к общению с педагогами. Содержание работы социального педагога с семьей определяется проблемами семьи. Оно включает в себя: информационное обеспечение, просветительско-обучающую, посредническую и организаторскую деятельность. Информационная помощь семье выражается в разработке методических пособий и информационных листов для родителей, в проведении анкетирования, в общении с родителями с целью обмена информацией и расширения социальных связей. В данной работе обратная связь – от семьи к социальному педагогу, а не только от педагога к семье – чрезвычайно важна. Организаторская помощь предполагает включение родителей в процесс реабилитации с первых шагов обучения и воспитания ребенка-инвалида. С самого начала специалисты должны ориентировать родителей на взаимодействие с официальными учреждениями. Главная цель социально-педагогической деятельности в работе с семьей ребенка с ограниченными возможностями - помочь семье справиться с трудной задачей воспитания ребенка, способствовать ее оптимальному функционированию, несмотря на имеющиеся объективные факторы риска; воздействовать на семью с тем, чтобы мобилизовать ее возможности для решения различных задач. Иными словами, цель социального педагога - способствовать социальной адаптации и реабилитации семьи в ситуации рождения ребенка с ограниченными возможностями. Задача социального педагога - помочь родителям преодолеть первоначальную реакцию подавленности и растерянности, а в дальнейшем занять активную позицию в реабилитации ребенка, сосредоточив усилия не только на лечении, но и на развитии его личности, на поиске адекватных способов социализации и достижения оптимального уровня адаптации

в обществе. Основная задача психолого-педагогического просвещения – обучение членов семьи и создание для них атмосферы поддержки. Специалисты в ходе занятий ориентируют родителей на конструктивное восприятие интеллектуальных, эмоциональных, бытовых и других проблем, связанных с воспитанием и обучением ребенка. Это способствует повышению педагогической подготовленности родителей, их психолого-педагогической компетенции в семейном воспитании. Члены семьи учатся понимать и принимать проблему «особого» ребенка. Психолого-педагогическое просвещение – как правило, групповая форма работы, поэтому участники имеют возможность получить поддержку друг от друга, помочь осознать собственные возможности решения проблем, освоить навыки коммуникаций. Поэтому, приступая к работе, особое внимание необходимо уделить формированию у родителей, воспитывающих детей с ограниченными возможностями, мотивации на дальнейшую совместную работу в группе встреч и поддержки. Обучение родителей должно не только развивать их как воспитателей, давать определенную сумму знаний, но и стимулировать их к самообразованию, самосовершенствованию, развитию их образовательных потребностей. Кроме того, социальный педагог выступает в качестве посредника между медицинским персоналом и семьей. В то время как медики заняты лечением, он помогает семье преодолеть кризис и начать действовать. Например, установить связь с другими родственниками, с семьями, испытывающими подобные затруднения, с организациями, способными предоставить помощь [2]. Таким образом, социальный педагог в индивидуальных беседах через образовательную и посредническую помощь, то есть косвенным образом, достигает эффекта психологической поддержки, воздействуя на чувства сомнения и страха, препятствующие контролю над ситуацией. Таким образом, активное участие родителей в процессе обучения и воспитания и повышение их педагогической подготовленности посредством обучения в рамках многопрофильной образовательной программы, помощь и поддержка социальных педагогов в решении проблем, связанных с воспитанием ребенка с ограниченными возможностями, являются условием повышения эффективности социализации ребенка.

Литература

1. Баусов Ю.Н. Морально-ценностный аспект проблемы отношения «инвалид – общество»: Дис. ... канд. филос. наук. М., 1991.
2. Дементьева Н.Ф., Багаева Г.Н., Исаева Т.Н. Социальная работа с семьей ребенка с ограниченными возможностями. М., 1996. С. 10.
3. Плисенко Н.В. Специальное домашнее сопровождение семьи как объект исследования. // Семья: межинституциональное взаимодействие в социокультурном пространстве. СПб, 2011.
4. Ярская-Смирнова Е.Р. Социокультурный анализ нетипичности. Саратов, 1997.

Міщик Л.І.

доктор педагогічних наук, професор
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ОПТИМІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Головною метою реформування освітнього простору на сучасному етапі державотворення є підвищення якості освіти.

В умовах сьогодення концепцію модернізації вищої освіти України передбачається докорінно переглянути і створити програму інтеграції до Європейського науково-освітнього простору. Вирішення сформульованого завдання вимагає реалізувати ступеневу освіту, максимально зберігаючи здобутки національної освіти одночасно з урахуванням пропозицій передбачених документами, прийнятими у межах Болонського процесу.

Необхідність модернізації системи вищої освіти відчують всі: і ті, хто безпосередньо причетні до навчального процесу, і ті, хто відповідають за управління вищими навчальними закладами. Саме тому кожен навчальний заклад починає шукати різні експериментальні шляхи вдосконалення навчального процесу, збагачувати його інноваційністю, гнучкістю та міждисциплінарністю. Це стосується і якості підготовки соціального педагога у вищому навчальному закладі.

Питання професійної підготовки соціальних педагогів висвітлено в працях: А. Капської, Л. Міщик, В. Поліщук, М. Галагузової та ін. Дослідженням моделі організації навчання в Болонській системі присвячено роботи А. Алексюка, І. Макарової, М. Берещук; проблеми управління якістю освіти вивчалися В. Андрущенком, Л. Горбуною, І. Зязюном. Методика розробки складових комплексного оцінювання готовності випускників вищих навчальних закладів до здійснення професійної діяльності розкрита у працях В. Шадрікова, Е. Геворкяна, А. Кирилюка та ін.

Однак, незважаючи на достатню кількість науково-методичних джерел щодо якості освіти та професійного становлення фахівців, проблема підготовки соціальних педагогів у вищих навчальних закладах не вичерпана й потребує подальшого вивчення.

Кафедрою загальної і соціальної педагогіки та психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка було розроблено і обґрунтовано структурно-функціональну модель концепції оптимізації процесу професійної підготовки соціального педагога.

Притримуємось думки, що створення такої моделі забезпечить цілеспрямовану мобілізацію зусилля студентів щодо засвоєння й моделювання предметних і професійних ситуацій, розвитку якостей об'єктивності, гнучкості, інтегративності; надасть можливість прогнозувати результати концепції оптимізації та апробувати дієвість моделі на практиці.

У процесі навчання студенти-соціальні педагоги засвоюють соціально-педагогічні технології відповідно до п'яти рівнів: від першого – ознайомлення з поняттями, до рівня

творчого – опрацювання отриманих умінь.

Перший рівень – знання-знайомства студенти отримують у процесі вивчення курсів «Вступ до соціальної педагогіки» та «Соціальна педагогіка», у межах яких відбувається початкове ознайомлення з поняттями «технологія», «соціальна технологія», «соціально-педагогічна технологія», актуалізується уявлення про майбутню професію. На цьому рівні закладається мета та мотивація подальшої навчальної діяльності студентів.

Другий рівень – понятійний – засвоєння знань студентами, який дає змогу відтворювати отримані знання у вигляді диктантів-доповідей, письмової відповіді, дискусії тощо. Засвоєння знань на цьому рівні здійснюється у межах курсів «Технології соціально-педагогічної діяльності», «Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах», «Методика групової роботи», «Робота соціального педагога з групами ризику» і є базовою основою для подальшого професійного зростання. Понятійний рівень дасть можливість отримати необхідні знання, проаналізувати наявний практичний досвід, самостійно опрацювати та систематизувати інформацію з певних галузей знань. Репродуктивні знання студенти отримують, як правило, під час лекцій та семінарських занять.

На *третьому рівні* студентами реалізуються вміння-рефлексії.

Під час діяльності у рефлексивно-інноваційному середовищі на практиці важливо включення учасників-практикантів у рефлексивно-розвивальну взаємодію з клієнтами, що є однією з провідних умов продуктивного використання знань і умінь у процесі теоретичної підготовки.

Серед знань-умінь, які активно опановують студенти, – вміння емпатичного вислуховування, конструктивного спілкування, прийняття рішень, аналізувати проблему, діагностувати певні якості, стани, рівень соціального та матеріального стану особистості, сім'ї, групи тощо.

Четвертим рівнем засвоєння інформації є знання-навички, які є автоматизованими вміннями й найчастіше напрацьовуються під час практики або безпосередньо у процесі професійної діяльності.

Останній *п'ятий рівень* підготовки відображає творче ставлення студентів до особистісного самовизначення та їхньої реалізації у професійній діяльності. Цей рівень передбачає екстропозицію реальної ситуації (найвищий рівень самостійності та творчої активності студента у процесі спеціалізації і застосування необхідних знань та умінь на практиці).

Розроблена модель розглядається нами з позиції системного, особистісно-діяльнісного й суб'єктного підходів як сукупність закономірних, функціонально пов'язаних компонентів, що складають певну цілісну систему. Виділення компонентів у моделі дає змогу нам розбити її на блоки (цілепокладання, змістовний, організаційний, функціональний, результативний), які забезпечують можливість більш чіткого уявлення цілеспрямованого процесу підготовки майбутнього соціального педагога як суб'єкта професійної діяльності.

Без участі самої особистості, без її бажання неможливо досягти високих результатів у професійній підготовці й високого рівня суб'єктності у професійній діяльності.

Таким чином, зазначений у розробленій структурно-функціональній моделі підготовки майбутнього соціального педагога має інтегративну властивість, яка

об'єднує у собі всі перераховані вище компоненти, характеризуючи оптимізацію процесу підготовки майбутнього соціального педагога як суб'єкта професійної діяльності. Основою інтегративної властивості розвитку суб'єктності студента – майбутнього фахівця є інтерактивна педагогічна взаємодія викладача й студента, ознаками якої можна визначити всі вищезгадані компоненти. Тому на кафедрі цю модель використовують протягом двох років.

Отже, підготовка майбутніх соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності здійснюється під впливом усіх компонентів освітнього процесу цієї моделі. Формами реалізації були запропоновані нами: комбінована й бінарна лекції, практичне заняття й семінар, тренінгові заняття та ін. інноваційні технології. Це дає нам перш за все чітко структурувати зміст підготовки, яку студенти усвідомлено засвоюють у процесі навчання. Результати літньої сесії свідчать, що студентам легше встановлювати зв'язки, а саме: студент широко використовує моделювання соціально-педагогічної діяльності під час підготовки до соціально-педагогічної практики в різних структурах.

Перспективи подальшого дослідження означеної проблеми ми бачимо у визначенні критеріїв і показників підготовки студентів – соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності.

Література

1. Гурін Р.С. Підготовка майбутнього вчителя гуманітарного профілю до застосування інформаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Р.С. Гурін. – Одеса, 2004. – 23 с.
2. Дементієвська Н.П. Телекомунікаційні проекти. Стан та перспективи / Н.П. Дементієвська, Н.В. Морзе // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 1999. – № 4. – С.12-19.
3. Міщик Л. І. Принципи побудови та функціонування рефлексивного середовища як важливого фактору професійного самовизначення у підготовці соціального педагога / Л. І. Міщик // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету Вип. 96. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2012. – С.125-129.
4. Міщик Л. І. Шляхи оптимізації професійної підготовки соціального педагога / Л. І. Міщик // Матеріали Міжнар. наук.-практичної конференції. Південноукраїнський національний пед. університет ім. К. Д. Ушинського «Вища освіта в сучасному суспільстві: шляхи оновлення та засоби реформування». – 2011. – С. 102-108.

Гуренко О.И.

Кандидат педагогических наук, доцент

Бердянский государственный педагогический университет (Украина)

ПОЛИКУЛЬТУРНОЕ ПРОСТРАНСТВО ВУЗА КАК ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ СРЕДА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ

Своеобразие образовательной политики Украины, складывающееся в начале XXI века, изменяет парадигму высшего образования, в котором актуализируется проблема создания в вузе социально-воспитательной среды будущих педагогов с учетом европейских и мировых образовательных тенденций.

Современная культурологическая парадигма высшего образования ориентирует на построение учебно-воспитательного процесса в педагогическом университете с учетом поликультурности. В исследованиях Г. Дмитриева поликультурность рассматривается как дидактический принцип: воспитывать учащихся в духе межкультурной толерантности, развития культурного плюрализма, многокультурного баланса в содержании учебного процесса [4]. Практическая реализация этого принципа предполагает дальнейшее совершенствование учебно-воспитательного процесса по широкому ознакомлению учащихся с национальными ценностями как средством формирования нравственных ориентаций в полиэтнической среде на основе диалога культур.

Актуальность исследования особенностей поликультурного пространства вуза как воспитательной среды будущих социальных педагогов определяется реалиями социально-педагогической ситуации, характеризующейся нарушениями инфраструктуры образования, социальной отчужденностью и маргинализацией подрастающего поколения, проблемами его адаптации к новым социокультурным ценностям и необходимостью профессиональной подготовки специалистов социально-педагогической сферы для работы в поликультурной среде. Содержание этой работы нами видится в следующем: сотрудничество с представителями разных национальностей (национальные меньшинства, мигранты, беженцы), оказание им посильной социальной помощи, создание условий для социальной адаптации в новой поликультурной среде и предупреждение возникновения этнокультурной маргинальности и межнациональных конфликтов. Особую актуальность приобретает такая работа в полиэтническом социуме среди детей и подростков, заключающаяся в психолого-педагогической поддержке, их социально-педагогическом патронаже, социальном сопровождении семей национальных групп, мигрантов, беженцев [3].

Следует отметить, что образование в полиэтническом регионе инициирует решение специальных культурных проблем, а условия социокультурного пространства каждого региона выдвигают перед образованием специфические цели и задачи. Украина характеризуется полиэтничностью, поликультурностью, поликонфессиональностью, полиязычием регионов. Мы считаем, что поликультурное пространство вуза призвано учитывать условия социума и образовательной стратегии в регионе, особенности развития личности будущих социальных педагогов для

решения проблем их вхождения в поликультурную среду посредством образования.

Изучению проблем поликультурного образовательного пространства вуза, профессиональной подготовки социальных педагогов уделяли внимание как зарубежные, так и отечественные педагоги. Так, определению сущности феномена личности, формирующейся в условиях поликультурной среды, посвящены исследования С.А. Аругюнова, К.А. Баханова, Ю.В. Бромляя, Л.Н. Гумилева, Л.И. Редькиной и др. Идеи приоритетности формирования общественного сознания на основе общечеловеческих ценностей, нравственной культуры межнациональных отношений в целях совершенствования всех сторон жизнедеятельности общества изложены в трудах М.М. Бахтина, В.С. Библера, З.А. Мальковой, Н.Д. Никандрова и др. Создание поликультурного образовательного пространства как условия формирования личности рассматривается в научных трудах Е.В. Бондаревской, О.В. Гукаленко, Л.А. Гончаренко, В.В. Макаева, З.А. Мальковой, О.В. Рыжановой, Л.Л. Супруновой и др. Для нашей работы имеют большое значение ведущие исследования в области теории и методологии социальной педагогики и социальной работы (В.Г. Бочарова, Б.З. Вульфова, И.Д. Зверева, А.В. Мудрик, А.И. Капская, Л.И. Редькина, Т.Ф. Яркина и др.).

На основе ряда диссертационных исследований (И.В. Колоколова «Поликультурное пространство образовательного учреждения как среда педагогической поддержки личности учащегося» [5], В.И. Бондаренко «Социально-педагогическая деятельность «открытой» школы в поликультурной среде» [2] и др.) мы определяем поликультурное пространство вуза как объективно существующую систему межкультурных социальных и образовательных взаимоотношений, способствующую интериоризации национальной культуры, формированию общечеловеческих ценностей посредством поликультурного образования, как социально-воспитательную категорию, отличающуюся особенностями структуры и функционального назначения. Структура поликультурного пространства вуза представлена следующими составляющими: поликультурный коллектив студентов, многокультурный состав педагогов, кросс-культурный характер педагогического процесса, социокультурная среда образовательного учреждения.

Поликультурное пространство вуза призвано сохранять этнокультурные традиции; открыть новые культурные перспективы; ориентировать на разнообразие и открытость в отношении новых культур; формировать у будущих социальных педагогов способность принятия разных культур и уважительного отношения к ним; воспитывать эмпатию к людям разных национальностей; знакомить с многообразием народных традиций, норм поведения и с современной их культурной интерпретацией. Назначение поликультурного пространства вуза выражается в решении социальных, образовательных и воспитательных задач [1; 5; 6].

Основные положения организации деятельности в поликультурном пространстве вуза как воспитательной среде будущих социальных педагогов раскрыты в экспериментальной модели. Целью разработанной модели является создание условий для развития личности будущего социального педагога, способной к поликультурной самоидентификации, саморазвитию, самосовершенствованию, самоопределению через сочетание категорий мировой и национальной культуры, свободы и ответственности. Представленная модель выполняет образовательную,

социально-воспитательную, адаптационную, культурологическую, общественно-правовую функции. В контексте нашей работы реализация социально-воспитательной функции обеспечивает формирование положительного отношения будущих социальных педагогов к необходимости изучения особенностей национальной культуры народов региона; национальной идентичности студентов, воспитание в духе этнической толерантности, культурного плюрализма.

На основе модели нами разработано содержание внеаудиторной воспитательной работы будущих социальных педагогов в вузе. Итак, мы считаем, что будущих социальных педагогов стоит привлекать к подготовке и проведению разных мероприятий, например заседание проблемных групп с обсуждением разных поликультурных проблем («Толерантность в нашей жизни»; «Толерантное отношение к национальным меньшинствам, беженцам, мигрантам»; «Жизнь человека – наивысшая ценность, ее не определяют язык и цвет кожи»; «Жить в дружбе со всеми людьми»; «Мы выражаем свою решительность против всех форм расовой ненависти, ксенофобии и дискриминации»; «Этносоциальные процессы в независимой Украине»); читательские конференции («Почему возникает расовая дискриминация?»; «Имею ли я право презирать человека другой расы?»; «Мой любимый мир без насилия»); правовые лектории («Молодежь против ксенофобии и расизма в Украине»; «Коммуникабельность и толерантность – основа отношений в современном обществе»; «Права национальных меньшинств»); информационные стенгазеты и социальные плакаты («Человек в диалоге культур, цивилизаций, рас», «Все народы Украины живут в согласии и мире»; «Нет – расизму и ксенофобии»); социальные акции («Мы – граждане Украины»); флеш-моб («И все мы братья, и все мы сестры, все люди мира – одна семья») и прочее.

Результативность представленной модели определяют следующие условия: создание деятельной региональной образовательной политики, аккумулирующей гуманистическую парадигму и отражающей социокультурные особенности, традиции, обычаи и культуру народов региона; внедрение принципов культурологического подхода и основ этнопедагогики в систему и содержание поликультурного образования; организация отношений лично ориентированного взаимодействия в целостном педагогическом процессе; совершенствование подготовки педагогических кадров к профессиональной деятельности в поликультурном пространстве вуза [5].

Таким образом, поликультурное пространство вуза является благоприятной воспитательной средой, в которой формируется мотивационная готовность будущих социальных педагогов к работе в полиэтнической среде.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андриенко М.А. Формирование этнической толерантности у школьников в поликультурном пространстве начальной школы – [Электронный ресурс] – режим доступа: <http://www.allbest.ru/>
2. Бондаренко В.И. Социально-педагогическая деятельность «открытой» школы в поликультурной среде: Дисс. ... канд. пед. н. : 13.00.01 – Общая педагогика, история педагогики и образования / Валентина Ивановна Бондаренко –

Владивосток, 2005 – 175 с.

3. Гуренко О.И. Поликультурное образование будущих социальных педагогов как научная проблема / О. И. Гуренко // Актуальные вопросы современного образования: матер. II Междунар. науч. конф. – Ставрополь: Центр научного знания «Логос», 2012. – С. 39-43.
4. Дмитриев Г.Д. Многокультурность как дидактический принцип / Г.Д. Дмитриев // Педагогика. – 2000. – № 10. – С. 3-12.
5. Колоколова И.В. Поликультурное пространство образовательного учреждения как среда педагогической поддержки личности учащегося : Дисс. ... канд. пед. н. : 13.00.01 – Общая педагогика, история педагогики и образования / Инна Валерьевна Колоколова – Ростов-на-Дону, 2001 – 198 с.
6. Пастухова Е.Л. Право быть непохожим на других: заметки о воспитании культуры межнационального взаимопонимания и терпимости / Е.Л. Пастухова // Директор школы. – 2003. – №5. – С. 50-58.

Філоненко Л.В.

Вінницький державний педагогічний університет
ім. М. Коцюбинського

ПОКИНУТІ ДВІЧІ

Близько 30 тисяч дітей за останні два роки були повернуті з прийомних сімей назад в дитячі установи. Дослідження показують, що якщо від дитини відмовилися чотири рази, то це призводить до запуску інших механізмів формування особистості.

Влаштування дітей-сиріт у сім'ї сьогодні йде «ударними темпами». Але при цьому частка заново виявлених дітей-сиріт перевищує кількість дітей, влаштованих у сім'ї. Це пов'язано, у тому числі, з дуже великою часткою повернення дітей. Одна з причин відмови від дітей полягає в тому, що немає спеціальної підготовки та роботи з прийомними батьками.

Про те, що кількість сиріт з часом збільшиться в рази, громадськість говорила давно. Ситуація постійно погіршується не тільки через прийняття нового закону про опіку та піклування, а й через те, що інститут сім'ї дуже швидко руйнується. Системи підтримки сімей як не було, так і немає, і в результаті кризова сім'я стала головним постачальником дітей в дитячі будинки. Тисячі дітей надходять у сирітські установи.

У дитячих будинках живе новий тип сиріт - сироти при живих батьках. Дитячі будинки, які ще недавно хвилювалися про закриття, трохи заспокоїлися: роботи тепер у них багато і надовго.

Покинуті двічі?

Казала громадськість і про повернення сиріт з прийомних та усиновлених сімей назад в казенну систему - адже тисячі сиріт повернуті вже в дитячі будинки, і це не межа. Але від них відмовляються благополучні за мірками опіки та дитячого будинку сім'ї. Діти вже звикли до того, що їх кидають, таких історій вже тисячі. Проблема адаптації сиріт пішла на другий план, тепер це питання перекривається питанням порятунку дітей від недбайливих усиновлювачів. Тепер головне - не дати сиріт в руки усиновителів, боячись повернення. Ця позиція дуже зручна для того, щоб не дати сиротам знайти нової сім'ї.

Величезна кількість дітей кинуто двічі: спочатку своїми батьками, потім усиновлювачами. Захист від усиновителів, з одного боку, обґрунтовано, з іншого - призводить до перегинів і косим поглядам у бік інших потенційних усиновлювачів. Адже все ж таки зібралися повертати дітей. Чому стільки громадян не здатні нести піклувальні тягар навіть за гроші?

Батьки - без підтримки

Ті, хто повернув сиріт назад в дитячі будинки, мають багато пояснень. Одне з них - неготовність сім'ї і дитини до спільного проживання. Неготовність обопільна. Сироти не готові до нової системи проживання - в родині. Сім'ї не готові до нового типу дитини. Діти вирощуються за законами іншого життя. Найчастіше діти, які потрапили в сім'ї у віці, коли ще себе погано пам'ятають, приживаються набагато

краще, але і таких всього 10%. 90 ж відсотків становлять діти, які вже отримали у дитячому будинку спосіб життя і думки. Їм складно вжитися в новий образ, адаптація таких дітей відбувається дуже довго і з великими труднощами, а іноді не відбувається зовсім. Часом батьки, взявши дитину з дитячого будинку, терплять все, що викидає їх новий член родини. Дотерпівши до 18-річчя свого опікуваного, вони більше ніколи не замислюються над питанням - брати чи не брати? Їх відповідь однозначна: не брати.

Часто люди піддаються на емоційний порив - заклик допомогти сиротам знайти родину. Це відбувається з різних причин: соціальна реклама, особиста трагедія втрати дитини, просто бажання допомогти сироті знайти новий дах. Вони видивляються на сайтах дітей-сиріт і починають збір документів. Усиновителі часто навіть не знають, кого вони все ж таки приймуть у свою сім'ю - адже навіть поспілкувавшись з дитиною і навіть тривалий час, не завжди встановиш з ним необхідний контакт, тут для спілкування відведені буквально якісь години. Вони, природно, не дадуть уявлення про дитину, хоча б тому, що вона щиро включає режим «хорошої дитини», при цьому показуючи себе не тим, хто він є насправді.

До того ж, майбутні батьки не мають можливості ознайомитися з особливостями дітей-сиріт: методичної бази з цієї теми немає, мало де є суспільна система підтримки або вона мінімальна. Книги про життя сиріт можна перерахувати по пальцях. Найбільш психологічно важко сісти перед фотографіями і вирішувати, хто повинен мати батьків, а хто - ні! Люди щиро вірять, в те, що університетської освіти достатньо, щоб зуміти налагодити контакт з дитиною з дитячого будинку. І коли через деякий час сім'я відмовляється від сироти, їй потрібно сказати «спасибі» за спробу знаходження для дитини сім'ї. Через усі перераховані проблеми вони стають заручниками ситуації. Найчастіше повертають сиріт, яких взяли їх родичі. Адже найчастіше дітей брали під опіку та патронат їх рідні бабусі, коли дітям було не так багато років, але діти продовжують рости, а бабусі, навпаки, старіти. І ось вже сімдесятилітня бабуся не здатна утримати статевозрілу дитину. Відповіддю на цю проблему є повернення. Хто винен? Вік бабусі чи, знову ж таки, відсутність належної підтримки людей з боку держави. Знову ж таки питання до законодавства, за яким брати під опіку можна до 60 років. Може, є сенс враховувати вік дитини і бабусі?

Діти втікають з прийомних сімей, тому що розучилися працювати і ладнати в сім'ї - навіть невелика праця призводить до такого протесту. А в дитячому будинку є системна зручність, робити нічого не треба, дадуть поїсти, поспати. Про майбутнє подбає якийсь фонд. Все частіше сироти не хочуть йти в сім'ї, розуміючи і знаючи, що крім прав, там є і обов'язки. До тих пір, поки у державній системі не буде чітко виразної політики по всиновлювацькій темі - кількість повернень буде катастрофічною. Адже тільки за два останні роки в дитячому будинку-під багатьох форм опіки повернули близько тридцяти тисяч дітей-сиріт. Сумно. Є про що думати і над чим працювати.

Часто наші громадяни сприймають дитину, яку беруть у свою сім'ю як ДУЖЕ свою. Але якраз це в корені неправильно. Пошук в усиновленій дитині подібності потім призводить до драм: вона все одно є дитиною тієї матері, яка її народила. Деякі усиновлювачі намагаються «наново народити» дитину, далеко не немовля, яка багато чого побачила і знає. Вона вже людина, часто доросла навіть у три роки. І в цьому теж криється ефект повернень сиріт. Дитина не підійшла під стандарт ілюзій нового

підкувальника, а він не міг підійти, тому що він, як герой відомого мультика, «свій власний», тому що він має право на самоіндефікацію, на минуле, на особисту історію і життя.

Список літератури:

1. Асанова Н.К. Психосоціальний розвиток немовлят і дітей, які виховуються в установах: Методичний посібник / За ред.Н.К.Асанової. - М: Інститут дитячої психотерапії та психоаналізу, 1997 .. - 32 с.
2. Божович Л.І. Особистість і її формування в дитячому віці. - М, 1968, 464с.
3. Божович Л.І. Соціальна ситуація і рушійні сили розвитку дитини. // Психологія особистості. Тексти. - М, 1982.
4. Божович Л.І. Етапи формування особистості в онтогенезі. // Питання психології, 1979, № 4, с.23-34
5. Виготський Л.С. Зібрання творів: У 6 т. Т.3. Проблеми розвитку психіки. / За ред. А.М.Матюшкін. - М: Педагогіка, 1983.
6. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: Учб. комплекс / Авт.-упоряд.: А.В. Беспалько, І.Д. Зверева, З.П. Кияниця та ін .. / Під загред. І.Д. Зверевої, Ж.В. Петрочко. - М.: Фенікс, 2007. - 528 с.
7. Пеша І.В. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (проблеми реформування). - М.: Логос, 2000. - 87 с.
8. Формування особистості в перехідний період від підліткового до юнацького віку. / За ред. И.В.Дубровіна - М.: Педагогіка, 1987, 184 с.
9. Циба В.Т. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз): Учб.посібник. - М.: МАУП, 2000. - 152 с.

Сафонова Н.С.

магістр соціальної педагогіки,

Смеречак Л. І.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
соціальної педагогіки та корекційної освіти

Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ НЕГАТИВНИХ
ТЕНДЕНЦІЙ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
(на прикладі м. Дрогобич)**

Актуальність теми. Соціально-педагогічна профілактика, за О.В. Безпалько, має на меті зусилля, спрямовані на превенцію соціальних проблем чи життєвих криз клієнтів, окремих груп або попередження ускладнення вже наявних проблем. Це комплекс економічних, політичних, правових, медичних, психолого-педагогічних заходів, спрямованих на попередження, обмеження, локалізацію негативних явищ у соціальному середовищі. Профілактика ґрунтується на своєчасному виявленні та виправленні негативних інформаційних, педагогічних, психологічних, організаційних факторів, що зумовлюють відхилення в психологічному та соціальному розвитку дітей і молоді, в їхній поведінці, стан здоров'я, а також в організації життєдіяльності дозволя [1, с. 35].

Проблема пошуку шляхів підвищення профілактичної роботи набула за останній час особливо гострої актуальності у зв'язку з тенденцією збільшення кількості алкоголіків, наркоманів, ВІЛ-інфікованих тощо.

Проблема соціальної профілактики негативних тенденцій у молодіжному середовищі має комплексний характер, а тому не може бути розкритою в межах однієї статті. Нашою метою є висвітлення особливостей профілактики ВІЛ/СНІДу серед молоді.

Виклад основного матеріалу. Однією з болючих проблем сьогодення є збільшення кількості ВІЛ-інфікованих. Починаючи з 2008 року, кількість заражень через статевий шлях у віковій категорії 18–34 роки вийшла в абсолютні лідери – 48% нових випадків. На жаль, песимістична статистика для України цим не завершується. На даний час близько 1, 1% населення ВІЛ інфіковані – це найбільший відсоток поширення ВІЛ у Європі. За темпами поширення ВІЛ Україна випереджає багато країн Африки. Також сумними виявилися і дані щодо лікування хворих на ВІЛ/СНІД. Лише 20% хворих в Україні отримують антиретровірусні препарати, які фінансуються за рахунок Глобального фонду (70%) і держави (30%). Приміром, у тій же Грузії таке лікування отримують більше половини хворих [2].

Власне необхідністю розв'язання окреслених проблем й зумовлена необхідність пошуку принципово нових підходів в системі соціальної профілактики негативних тенденцій у молодіжному середовищі, а особливо – студентському. Така робота може

бути ефективною лише за умови тісної взаємодії усіх суб'єктів соціально-педагогічної роботи (викладачів, представників ЦСССДМ, волонтерів тощо).

З метою забезпечення реалізації державної політики з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу в Львівській області, на виконання Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки», ухваленого Верховною Радою України і підписаного Президентом України від 19 лютого 2009 року № 1026-VI і відповідного наказу МОЗ України від 25.06.2009 р. № 452 «Про затвердження Плану заходів з виконання Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки» затверджено план заходів. З метою реалізації Плану заходів залучено представників як державних, так і неурядових організацій.

Так у м. Дрогобич традиційним є проведення семінарів-тренінгів із питань профілактики ВІЛ/СНІД серед студентської молоді. Нещодавно тренінг було проведено для студентів Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Ініціативу до проведення заходу і його подальшу реалізацію подала волонтер американської державної організації Корпус миру США в Україні Ліза Стайнхауер.

Важливими аспектом тренінгу було усунення міфів та стереотипів щодо шляхів поширення ВІЛ і вироблення практичних навичок профілактики цього захворювання. Інтерактивна форма навчання, без сумніву, сприяла засвоєнню необхідних знань та навичок. Статистичний аналіз анкетування виявив, що у результаті тренінгу на 33% зросло загальне знання і на 24% - ставлення до даної проблеми. Звідси: семінар-тренінг виявився успішним у справі ознайомлення учасників із особливостями поширення ВІЛ/СНІД в Україні, допоміг їм виробити ряд практичних навичок [2].

Окрім іншого, ефективними формами соціальної профілактики є лекторії та відеолекторії з питань пропагування здорового способу життя, запобігання популяризації порнографії в ЗМІ та мережі Інтернету; конференції; тижні планування сім'ї; зустрічі з провідними спеціалістами ЦСССДМ, наркологами тощо.

Розмаїття форм та методів профілактичної роботи передбачає моделювання ситуацій, у яких молода людина має можливість усвідомити сутність асоціальної поведінки та її наслідки, здійснити аналіз власної поведінки.

Література

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.В. Безпалько. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
2. Електронний ресурс : <http://droginfo.com.ua/content/view/4341/>